

1. 7. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pokuta za nepředání dítěte ve světle aktuální judikatury Ústavního soudu

Pokutu za nepředání nezletilého dítěte mezi rodiči upravuje aktuálně ustanovení § 502 odst. 1 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, v aktuálním znění (dále jen „ZŘS“). Na první pohled se může zdát, že se jedná o nový institut, který by byl zaveden s novým občanským zákoníkem. Nicméně opak je pravdou a jedná se o zcela ustálený institut vyskytující se v našem právním řádu již několik desítek let. Dříve se však úprava nacházela v ustanovení § 273 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, v příslušném znění (dále jen „o.s.ř.“).

K institutu ukládání pokut za nepředání nezletilého dítěte obecně

Institut pokuty za nepředání dítěte je speciálním druhem výkonu soudního rozhodnutí. Vykonává se takové soudní rozhodnutí, které upravuje poměry mezi rodiči a dětmi, tedy přesněji řečeno rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé. Tento druh výkonu rozhodnutí je v současné době upraven v ustanovení § 500 a násl. ZŘS. Samotný výkon rozhodnutí se vždy zahajuje na návrh oprávněného rodiče. Po nařízení výkonu rozhodnutí v něm však soud dále pokračuje z úřední povinnosti s výjimkou případů, kdy zákon výslovně vyžaduje podání návrhu (např. typicky návrh na čerpání pokut k náhradě nákladů dítěte dle § 507 odst. 1 ZŘS).

Ukládání pokut je jedním ze dvou základních způsobů, kterým je výkon rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé prováděn. K druhému způsobu - odnětí dítěte - však soud zpravidla přistupuje až posléze, co nařídí uložení pokuty. Pouze v odůvodněných případech soud přistupuje přímo k odnětí dítěte (v případech, kdy se ukládání pokut jeví jako neúčelné, např. tehdy, kdy má soud obavy, že by byl výkon rozhodnutí ukládáním pokut ztížen či zcela zmařen).

Výše pokuty je dle ustanovení § 502 odst. 2 ZŘS stanovena do 50 000 Kč. Avšak vzhledem k tomu, že soud je oprávněn tuto pokutu udělovat opakovaně, bývá v praxi při nutnosti opakování pokut běžným jevem, že soud ukládá maximálně tři pokuty s postupně se zvyšující sazbou od dolní hranice činící několik tisíc po horní hranici. Další ukládání pokut je dle názoru odborné veřejnosti již neúčelné.[1]

Aktuální judikatura Ústavního soudu

Účelností ukládání pokuty dle ustanovení § 502 odst. 1 ZŘS se zabýval již několikrát i Ústavní soud. V posledním nálezu na toto téma - sp. zn. II. ÚS 3489/15 ze dne 19. 4. 2016 - zopakoval Ústavní soud své přesvědčení, že **primárním účelem institutu ukládání pokut není sankcionování povinného za dobrovolné nesplnění uložené povinnosti, nýbrž pouze vynucení splnění soudem uložené povinnosti.** Dle slov Ústavního soudu „uloženou pokutu tedy nelze vnímat primárně jako sankci za porušení práva, nýbrž jako prostředek donucení povinného, aby respektoval

právní poměry založené vykonávaným titulem“.

Ukládání pokut má mít tedy zásadně charakter nástroje, prostřednictvím kterého se oprávněný může domoci svého základního subjektivního práva na nerušený rodinný život. Na druhou stranu dle názoru Ústavního soudu není subjektivní právo oprávněného na nerušený rodinný život absolutní: „Povinnost veřejné moci (státních orgánů) přijmout taková opatření, jejichž účelem je především ochrana subjektivního práva na nerušený rodinný život (v tomto případě tedy umožnění kontaktu a prohlubování vztahu rodiče s nezletilým dítětem), nicméně není absolutní, neboť při jejich uplatnění musí brát ohled nejen na zájmy, práva a svobody dotčených osob, která jim jsou zaručena v čl. 10 odst. 2 Listiny, resp. v čl. 8 Úmluvy, ale především je musí vždy nezbytně činit v **nejlepším zájmu dítěte** ve smyslu čl. 3 Úmluvy o právech dítěte“.

Nejlepší zájem dítěte je nejdůležitějším měřítkem v problematice úpravy výchovných poměrů k nezletilým dětem, tzn., že měřítko nejlepšího zájmu dítěte se uplatní i ve věcech výkonu rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé. Nejlepší zájem dítěte se dle názoru Ústavního soudu skládá ze 4 kritérií:

- „(1) existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěření do péče usilující osobou;
- (2) míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěření do péče té které osoby;
- (3) schopnost osoby usilující o svěření dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby;
- (4) přání dítěte.“[2]

Za situace, kdy v posuzovaném případě byla pokuta uložena matce, i přes to, že zjevně nezapříčinila nesplnění soudního rozhodnutí, neboť nezletilí opakovaně a trvale odmítali se stýkat se svým otcem, se Ústavní soud zabýval především kritériem „přání dítěte“. Ústavní soud odkázal na mnohočetnou judikaturu na toto téma a shrnul, že za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emociálně vyspělé, je nutné považovat přání dítěte za zásadní vodítko při rozhodování. Nicméně není možné, aby soudy přání dítěte bez zkoumání dalších kritérií pouze převzaly. Je nutné hodnotit jednak samotný postoj nezletilého dítěte, tj. zohlednit jeho věk, rozumovou a emociální vyspělost a zvážit míru objektivitu tohoto postoje, tak i způsob, kterým byl jeho postoj zjištěn. Ústavní soud se podrobněji v posuzovaném případě zabýval i věkem nezletilých. Oba nezletilí dosáhli věku 11 a 13 let, a to dle názoru Ústavního soudu je plně dostatečný věk z hlediska rozumové a mravní vyspělosti, neboť „nový občanský zákoník stanoví v ust. § 867 odst. 2 in fine, že "o dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit", nicméně dosažení 12 let považuje za nejzazší možnou hranici, kdy je už dítě schopné uceleně prezentovat bez větší újmy svůj názor před soudem.“[3]

S ohledem na výše uvedené konstatoval Ústavní soud, že uložení pokuty matce v této situaci zcela neodpovídá účelu ukládání pokut dle ustanovení § 502 odst. 1 ZŘS, neboť splnění rozsudkem uložené povinnosti „není zcela v její moci (v důsledku negativního postoje samotných nezletilých dětí), resp. jejíž nesplnění sama vědomě nezapříčinila (nebylo nijak prokázáno, že by příčinou negativního postoje samotných nezletilých dětí bylo chování či úmyslné ovlivňování ze strany stěžovatelky)“.

Proto Ústavní soud uvedl, že „Jakkoliv se Ústavní soud ztotožňuje s východiskem krajského soudu, který svým postupem sledoval prosazení obecně žádoucího cíle v podobě zachování, příp. postupného prohlubování, vzájemného vztahu mezi nezletilými dětmi a jejich otcem, nemůže v žádném případě akceptovat skutečnost, že se ho krajský soud snaží dosáhnout přímo proti vůli (přání) nezletilých dětí, které lze pro jejich věk již považovat za natolik rozumově a emociálně vyspělé, že jsou schopny uvědomit si dosah těchto svých rozhodnutí“.

Zmíněný nálezný navázal především na nálezný Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3462/14 ze dne 13. 10.

2015.

Shrnutí

Při uložení pokuty povinnému rodiči dle ustanovení § 502 odst. 1 ZŘS nelze dle nejnovější judikatury Ústavního soudu jen konstatovat formální nesplnění povinnosti uložené rozhodnutím soudu, nýbrž je nutné především posoudit její účel s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu. Tzn., soud je povinen posoudit, zda uložení pokuty dojde ke splnění soudem uložené povinnosti či nikoliv a od výsledku takového posouzení následně odvíjet svůj další postup.

Mgr. Lucie Bathová,
advokátní koncipientka

[Bělina & Partners advokátní kancelář s.r.o.](#)

Pobřežní 370/4
186 00 Praha 8

Tel.: +420 226 287 000

Fax: +420 226 287 001

e-mail: recepce@belinapartners.cz

[1] Zákon o zvláštních řízeních soudních, 1. vydání, 2015, str. 1000 – 1001. In: www.beck-online.cz [právní informační systém].

[2] Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. 5. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

[3] Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. 5. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnícké](#)

osobě

- Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu